

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ
1950

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΛ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

SOEREN KIERKEGAARD

ΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ*

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ: Κ. Θ. ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Ποιός δὲν ἐγνώρισε τὴν εὐδαιμονία μιᾶς τέτιας στιγμῆς! Ποιός δὲν ἐδοκίμασεν ὅλη τὴν ἡδονή της, χωρὶς συγχρόνως νὰ νοιώσῃ νὰ τονε πᾶν ἄγωνία μπρὸς σὲ κείνο ποὺ ἔρχεται τόσο ἀπρόοπτα καὶ ποὺ ἀπ' ὄλα πιὸ ἀσήμαντο, ὅμως μπορεῖ νὰ ταράξῃ τὴ γιορτὴ! Ποιός ἐβάσταξε στὰ χέρια του τὸ μαγικὸ λυχνάρι καὶ δὲν ἐνοιωσε νὰ σβήνῃ μέσα του ἡ ἐπιθυμία, ἀφοῦ δὲ χρειαζόταν παρὰ νὰ ἐπιθυμήσῃ γιὰ ν' ἀποχτήσῃ ὅ,τι ἤθελε! Ποιός ἐκράτησε τὸ μαγικὸ ραβδί καὶ δὲν ἔμαθεν ὅτι ἀρκεῖ νάχῃ τὸ χέρι εὐκίνητο γιὰ νὰ τὸ πετάξῃ! Σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση στεκόταν ὁ ἕνας δίπλα στὸν ἄλλο. Μόνος ὁ Βίκτωρ Ἐρημίτης στεκόταν λίγο παράμερα, βυθισμένος στὸν ἑαυτὸ του. Μιὰ ἀνατριχίλα διαπέρασε τὴν ψυχὴ του καὶ τοῦφερε τρεμούλα· ὕστερα ἤρθε πάλι στὸν ἑαυτὸ του κ' ἐχαιρέτισεν αὐτὸ τὸν οἶωνό μ' αὐτὲς τίς λέξεις: «ὦ ἐσεῖς μελωδίες ἀπόκρυφες, ἐπίσημες, γεμάτες γοητεία, ποὺ μ' ἐτραβήξατε ἀπὸ τὴ μοναστηρία μοναξιά της ἡρεμῆς νειότης μου καὶ ποὺ μ' ἀπαντήσατε, ἀφήνοντάς με σὲ μιὰν ἀνψυχία ὁμοία μ' ἐκείνη ποὺ ἀφήνει μιὰ θύμησι, σὲ μιὰ θλίψι τόσο φοβερὴ, σὰν τῆς Ἑλβίρας, ἀν ποτὲ δὲν ξελογιαζόταν παρὰ ἔμενε μὲ τὴν ἐπιθυμία νὰ ξελογιασθῇ. ὦ ἀθάνατε Μότσαρτ, ἐσὺ ποὺ σοῦ τὰ ὀφείλω ὄλα κ' ἐν τούτοις ὄχι, δὲν σοῦ τὰ ὀφείλω ἀκόμα ὄλα. Ὅταν θάμαι πιά γέρος, ἀν γίνω ποτὲ γέρος, ἢ δταν θάμαι δέκα χρόνια μεγαλύτερος, ἀν ζήσω ἀκόμα δέκα χρόνια, ἢ δταν θάμαι πεθαμένος, γιὰτὶ ἐκεῖ εἶμαι βέβαιος πὼς θὰ φθάσω, τότε μόνο θὰ πῶ: Ἀθάνατε Μότσαρτ σ' ἐσένα τὰ ὀφείλω ὄλα... Τότε θὰ ἐπιστρέψω στὸν ἐνθουσιασμό, ἀρχὴ καὶ μοναδικὸ ἀντικείμενο τῆς ψυχῆς μου, ν' ἀπολυθῇ μ' ὄλη του τὴ δύναμι γιὰ νὰ με τσακίσῃ, ὅπως πολλές φορές τὸ θέλησε. Θάχῃ κανόνισει τότε τίς ὑποθέσεις μου, θάχῃ σκεφθῇ γιὰ τὴν τύχη τοῦ πολυαγαπημένου μου, θάχῃ ὁμολογήσῃ τὸν ἔρωτά

μου. Θάχῃ πλείρια ἀναγνωρίσει ὅτι σὲ σένα τὰ ὀφείλω ὄλα. Δὲ θ' ἀνήκω σὲ σένα τότε, οὔτε στὸν κόσμο, μὰ στὴ βαθεῖα σκέψι τοῦ θανάτου!» Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἡ ὀρχήστρα ἄρχισε τὴν πρόσκλησι ἐκείνη δπου ἡ ἐπιθυμία ξεσπάει σὲ χαρούμενες κραυγὲς καὶ ξεπηδαίει πρὸς τὸν οὐρανὸ μὲ τιτάνια δύναμι σκεπάζοντας τίς κραυγὲς τοῦ πόνου τῆς Ἑλβίρας. Καὶ ὁ Ἰωάννης, μὲ φωνὴ θεατρικὴ κάπως, ἐπανέλαβε: «Ζήτω ἡ Ἐλευθερία»— «Καὶ ἡ ἀλήθεια» ἐπρόσθεσεν ὁ νέος— «Καὶ πρὸ παντός ἐν οἴκῳ» διέκοψεν ὁ Κωνσταντῖνος, παίρνοντας θέσι στὸ τραπέζι, γιὰ ν' ἀναγκάσῃ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ καθήσουν.

Πόσο εὐκολο εἶναι νὰ ὀργανώσῃ κανεὶς μιὰ εὐωχία. Κι ὅμως ὁ Κωνσταντῖνος ἐδήλωσε πὼς δὲ θὰ τὸ ἐπιχειροῦσε πιά ξανά. Τὶ εὐκολο ποὺ εἶναι νὰ θαυμάζῃς. Κι ὅμως ὁ Ἰωάννης μοῦ ἐδήλωσε ὅτι ποτὲ δὲ θάφηνε τὸν ἐνθουσιασμό του νὰ προδοθῇ μὲ λέξεις, γιὰτὶ ἀν ἀποτόχῃ κανεὶς σ' αὐτὴν τὴν τέχνη εἶναι πιὸ τρομερὸ παρὰ νὰ καταντήσῃ ἀνάπηρος στὸν πόλεμο. Τὶ εὐκολο εἶναι νὰ ἐπιθυμῇς, δταν κρατεῖς τὸ μαγικὸ ραβδί στὸ χέρι! Κι ὅμως κάποτε εἶναι πιὸ φοβερὸ, παρὰ νὰ πεθάνῃς τῆς πείνας.

Ἐπῆραν θέσι στὸ τραπέζι. Μονομιᾶς ὄλη ἡ συντροφιά βρέθηκε σὲ μιὰν ἀπέραντη θάλασσα χαρᾶς: ἡ σκέψι καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ καθενὸς ἦταν ὀλόκληρη ἀφιερωμένη στὴν εὐωχία· ὁ καθεὶς ἔφηνε τὴν ψυχὴ του νὰ πλῆθῃ σὲ κύματα ἡδονῆς. Ὁ ἐπιδέξιος ἀμαξᾶς τὰ ξεκινάει μονομιᾶς κι ὄλα μαζί τὰ φρουμάζοντα ἄλογα, κρατώντας τα συνταιριασμένα· ὁ καλὰ γυμνασμένος δρομεὺς παίρνει τὴ φόρα του ἀπὸ τὸ πρῶτο βῆμα, μὲ πλείρια βεβαιότητα. Ἄν κάποιος ἀπὸ τοὺς συνδαιτηγμένους δὲν ἦταν στὴ φόρμα του, ὅμως—δὲ μπορεῖ νὰ πῆτε—ὁ Κωνσταντῖνος ἦταν πρότυπο Ἀμφιτρύονος.

Ἡ εὐωχία ἄρχισε. Ἡ συνομιλία πότε ἐπλεκε τὴν ὁμορφὴ γιρλάντα τῆς γύρω ἀπὸ τοὺς συνδαιτηγμένους ἔτσι ποὺ νὰ τοὺς στεφανώνῃ ὄλους· πότε τῆς ἄρεζαν τὰ φαγητὰ, τὰ πιотά, ἢ ὁ ἴδιος ἑαυτὸς τῆς· πότε θάλεγε

* Συνέχεια ἀπ' τὸ προηγούμενο.

κανείς πὼς ἔπαιρνε τόνο σοβαρό, πότε ξανάπεφτε πάλι στὰ μικροπράγματα· πότε ἐβλάσταινε μιὰ σκέψη, σκέψη πού στο ἑξέταγμα τῆς μιᾶς φορά μόνο ἀνθίζει καὶ πάλι ξανακλείνει μὲ χάρι· πότε ἀκουγόταν ἕνας ἀπὸ τοὺς συνδαιτημόνες νὰ λέη: «ὑπέροχες αὐτὲς αἱ τρουφες!», κι ὁ ἀμφιτρώων: «ἂ κι αὐτὸ τὸ Σατώ-Μαργκό (1)». Πότε ἡ μουσικὴ σκεπαζόταν ἀπὸ τὸ θόρυβο τοῦ τραπεζιοῦ, πότε πάλι ἔσπουσε δυνατῆ. Πότε οἱ σερβιτόροι ἀπεχώρουσαν, σὰ νὰ κἀναν παῦσι, τὴν ἀποφασιστικὴ στιγμὴ ὅπου παρουσίαζαν ἕνα καινούριο πιάτο, ἢ ἐπρόσφεραν, ὀνοματίζοντάς τη, μιὰ νέα μάρκα κρασιοῦ· κ' ὕστερα πάλι ξανάπαιρναν τὴ δραστηριότητά του. Ἐρχόταν μιὰ στιγμὴ σιωπῆς καὶ κατόπι τὸ ζωηρὸ πνεῦμα τῆς μουσικῆς ἀλωροῦνταν πάλι πάνου ἀπὸ τοὺς συνδαιτημόνες. Ἡ ἕνας ὥρμουσε μὲ τολμηρῆ σκέψη ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὀμιλίας κι ὄλοι οἱ ἄλλοι τὸν ἀκολουθοῦσαν, λησμονώντας σχεδὸν τὰ πιάτα καὶ τὰ ποτήρια, κ' ἡ μουσικὴ τονὲ συνοδεύει, ὅπως συνοδεύει τὶς κραυγὲς χαρᾶς τῶν ἐπιτιθεμένων. Πότε δὲν ἀκουγόταν ἄλλο πιά παρὰ τὸ χτύπημα τῶν ποτηριῶν καὶ τῶν πιάτων κ' ἔτρωγαν σιωπόντας, μὲ μόνο τὸν ἦχο τῆς μουσικῆς, πού, μὲ τὸ γυροβόλημα τοῦ ρυθμοῦ τῆς, ξάναβε πάλι τὴν ὀμιλία. Ἔτσι συμποσίαζαν.

Πόσο φτωχὴ εἶναι ἡ γλῶσσα, συγκρινόμενὴ μὲ τὴ συναυλία τῶν τόσον κούφιων καὶ μαζί τόσον γεμάτων νόημα κρότων ἐνὸς συμποσίου, ἢ μιᾶς μάχης, μὲ τὴ μουσικὴ ἐκείνη πού ἡ σκηρικὴ παράστασι εἶναι ἀνίσχυρη ν' ἀναπαραστήσῃ καὶ γιὰ τὴν ὁποῖαν ἡ γλῶσσα δὲ διαθέτει παρὰ μερικὲς λέξεις. Πόσο πλουσιώτερη εἶναι ἡ γλῶσσα στὴν ὑπηρεσία τῆς ἐπιθυμίας, ἀφ' ὅ,τι ὅταν περιγράφει τὴν πραγματικότητα.

Μιὰ μόνο φορά ὁ Κωνσταντῖνος ἐβγήκεν ἀπὸ τὴν πανταχοῦ παρουσία του, ὅπου, στ' ἀλήθεια, δὲ διακρινόταν πιά ἡ παρουσία του. Κι ἀμέσως στὴν ἀρχὴ τῆς εὐτυχίας, ἐπρότεινε στοὺς καλεσμένους του νὰ τραγουδήσουν ἕν' ἀπὸ τὰ παλιὰ ἐκεῖνα τραγούδια τῆς τάβλας «γιὰ νὰ θυμηθοῦν τὸν παλιὸ καλὸν καιρὸ, ὅπου ἡ γυναῖκα κι ὁ ἄντρας καθόντανε στὸ ἴδιο συμπόσιο», πρότασι, πού ἔφερεν ἀποτέλεσμα πραγματικῆς παρωδίας — πρᾶγμα πού ἔγινεν ἀπὸ σκοποῦ μᾶλλον — καὶ θὰ περνοῦσε τὰ ὄρια, ἂν ὁ ἔμπορος νεωτερισμῶν δὲν ἀρχίζε νὰ τραγουδάη:

*Σὰν θὰ πάω
στὸ γαμήλιο κρεββάτι
φαίντερόι, φαίντερόι...*

Ἄφου ἐσερβιρίσθηκαν δυὸ-τρία πιάτα, ὁ Κωνσταντῖνος ἐπρότεινε νὰ τελειώσουν τὴν εὐωχία, βγάζοντας ὁ καθένας ἕνα λόγο, μὰ γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴν ἀπεραντολογία καὶ τὴν ἀσυναρτησία, ἔβαλε δυὸ ὄρους. Πρῶτος

ὄρος· ἦταν ἀπαγορευμένο νὰ μιλήσῃ κανείς, πρὶν τελειώσῃ τὸ γεῦμα· δεῦτερος ὄρος· δὲν ὤφειλε νὰ μιλήσῃ κανείς, πρὶν πῆ τόσον ὥστε νὰ νοιώσῃ ἀπάνου του τὴν ἐπίδρασι τοῦ κρασιοῦ, διαπιστώνοντας ὅτι ἦρθε στὴν κατάστασι τῆς εὐφραδείας ἐκείνης ὅπου κανείς λέει πολλὰ καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ πράγματα πού νηστικὸς δὲν ἀποτολμᾷ, χωρὶς γι' αὐτὸ ἡ συνοχὴ καὶ ἡ συνάρτησι τοῦ λόγου καὶ τῆς σκέψεως νὰ διακόπτονται ἀναγκαίως ἀδιάκοπα ἀπὸ λόξυγγα. Πρὶν λοιπὸν μιλήσῃ κανείς ὤφειλε νὰ δηλώσῃ ἐπισημῶς ὅτι βρίσκεται σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι. Δὲ μπορούσε ἐκ τῶν προτέρων νὰ ὀρισθῆ ἢ ποσότης τοῦ κρασιοῦ, πού ἔπρεπε νὰ πῆ κανείς, γιὰτὶ διαφέρει ἡ ποσότης πού σηκώνει ὁ καθείς. Μὰ ὁ Ἰωάννης διαμαρτυρήθηκε. Δὲ μπορούσε, λέει, ποτὲ νὰ μεθύσῃ φθάνοντας σ' ἕνα σημεῖο, ὅσο ἔπινε πιά τόσο ἐνοιώθε ξενέρωτος. Ὁ Βίκτωρ Ἐρημίτης ἦταν τῆς γνώμης ὅτι ἡ προσοχὴ καθενὸς νὰ σημειώσῃ πότε θᾶταν μεθυσμένος θὰ τὸν ἐμπόδιζε νὰ μεθύσῃ. Γιὰ νὰ μεθύσουν, ἔπρεπε τὸ μεθύσι νᾶρθῃ μόνο του. Ἔγινε ὕστερα μακρὰ συζήτησι περὶ τῆς σχέσεως τοῦ κρασιοῦ μὲ τὴ συνείδησι· εἰπώθηκε ὅτι σ' ἀνθρώπους πού εἶναι πολὺ κύριοι τοῦ στοχασμοῦ τῶν, τὸ πολὺ πιωτὸ δὲ φέρνει ξέσπασμα, ἀλλὰ ψύχραιμην ἡρεμία περιέργη. Ὡς θέμα τῶν λόγων ὁ Κωνσταντῖνος ἐπρότεινε τὸν ἔρωτα, ἢ τὸν ἄνδρα καὶ τὴ γυναῖκα στὶς ἀμοιβαῖες τῶν σχέσεις, ἀποκλείοντας τὰ ἐρωτικὰ ἀνέκδοτα, ἐκτὸς ἂν ἀναφέρονταν ὡς βᾶσις μιᾶς θεωρίας.

Οἱ ὄροι ἔγιναν δεκτοί.— Ὅλες οἱ δίκαιες καὶ σωστὲς ἀξιώσεις πού ὀφείλει ἕνας ἀμφιτρώων στοὺς καλεσμένους του ἐτηρήθηκαν: ἔτρωγαν, ἔπιναν, ἦρθαν στὸ κέφι, κι ὅπως ἐλέχθη ἐβραϊκᾶ: ἔπιον δὲ καὶ ἐμεθύσθησαν¹.

Ἐσερβίραν τὰ ἐπιδόρπια. Ἄν εἶχεν ὡς τώρα παραλειφθῆ τὸ ἀκρόασμα τοῦ κελάρουσι μιᾶς πηγῆς, ὅπως ἀπαίτησεν ὁ Βίκτωρ, πού εὐτυχῶς τὴν εἶχε λησμονήσῃ μὲ τὰ κλωθογυρίσματα τῆς ὀμιλίας, ὅμως ἡ σαμπάνια ἀφρίζεν ἀφθονῆ. Ἐχτόπησαν τὰ μεσάνυχτα. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐζήτησε νὰ γίνῃ σιωπὴ καὶ σηκώνοντας τὸ ποτήρι ἐχαιρέτισε τὸ νέο πίνοντας στὴν ὑγεία του, κι ἔδωσε πρῶτα σ' αὐτὸν τὸ λόγο.

Ὁ νέος ἐσηκώθηκε· ἐδήλωσε, πρῶτα πρῶτα, πὼς τὸν εἶχε πιάσει τὸ κρασί— πρᾶγμα πού φαινόταν, ἄλλως τε, ἀρκετᾶ: τὰ μηνίγγια του χτυποῦσαν δυνατὰ καὶ τὸ πρόσωπό του δὲν ἦταν, ὅσο πρὶν τοῦ φαγητοῦ, ὁμορφο. Ἐμίλησεν ἔτσι.

— Ὁ ποιητὴς εἶπε σωστὰ, φίλοι, ὅτι ὁ ἀτυχὸς ἔρωσ εἶναι ἡ πιὸ φοβερὴ ἀρρώστεια. Ἄν χρειάζονται ἀποδείξεις, δὲν ἔχετε παρὰ ν' ἀκούσετε τί λέν οἱ ἐρωτευμένοι: ὁ ἀτυ-

(1) Σ. Μ. Μάρκα κρασιοῦ γαλλικοῦ.

1. Ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη: (Γένεσις ΜΓ' 34).

χος ἔρωσ, λένε, εἶναι θάνατος (1)—σίγουρος θάνατος· καὶ τὴν πρώτη φορά πού τὸ λένε, τὸ πιστεύουν ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρες· τὴ δεύτερη φορά λένε πὼς εἶναι θάνατος· τὴν τρίτη ἐπαναλαβαίνουν τὸ ἴδιο πράγμα καὶ τέλος πεθαίνουν μίαν ἡμέρα... ἀπὸ αὐτοχον ἔρωτα. Καμμιά ἀμφιβολία, πράγματι, ὅτι πεθαίνουν ἀπὸ ἔρωτα, καὶ πὼς ὁ ἔρωσ πρέπει νὰ καταπιασθῆ τρεῖς φορές γιὰ νὰ τοὺς πάρῃ τὴ ζωὴ, ὅπως ὁ ὀδοντοίατρος πρέπει τρεῖς φορές νὰ τραβῆξῃ γιὰ νὰ βγάλῃ ἓνα τραπεζίτη. Ἄλλ' ἂν εἶσι ὁ αὐτοχον ἔρωσ εἶναι σίγουρα θάνατος, πόσον εὐτυχῆς εἶμαι πού δὲν ἀγάπησα ποτέ κ' ἐλπίζω νὰ φθάσω χαρούμενος, μὲ τὸ καλὸ, ὡς τὸ φυσικὸ θάνατο, χωρὶς, δόξα τῷ Θεῷ, νὰ περάσω ἀπὸ τὸ δρόμο τοῦ αὐτοχον ἔρωτος. Μὰ ἴσως σ' αὐτὸ ἔγκειται ἡ μεγαλύτερη δυστυχία. Τότε τί δυστυχῆς πρέπει νάμαι; Πρόφανως—γιατί μιλῶ σάν ὁ τυφλὸς γιὰ χρώματα—ἡ σημασία τοῦ ἔρωτος ἔγκειται στὸ νάσαι εὐτυχῆς, ἂν πρέπει νὰ πιστέψουμε τὸ λεγόμενον ὅτι ὁ ἔρωσ παύει μὲ τὸ θάνατο τοῦ ἀγαπημένου. Αὐτὸ τὸ καταλαβαίνω μὲ τὴ βοήθεια ἑνὸς πνευματικοῦ πειράματος πού φέρει τὴ ζωὴ καὶ τὸ θάνατο σὲ σχέσεις μεταξύ των. Ἄλλ' ἂν ὁ ἔρωσ περιορίζεται σ' ἓνα πείραμα τῆς σκέψεως, τότε πρέπει νάσαι γελοῖοι οἱ ἐρωτευμένοι πού ἐρωτοχτυπιούνται στ' ἀλήθεια. Ἄν ἀντιθέτως πρόκειται περὶ πραγματικοῦ φαινομένου, μὲ τὴν πραγματικότητ' αὐτὴ θάπρεπε ν' ἀποδεικνύονται ἀλήθεια ὅλα ὅσα λέν οἱ ἐρωτευμένοι. Μὰ τ' ἀκούσατε καὶ τὰ βρήκατε ἀληθινὰ αὐτὰ στὴν πραγματικότητα, μὲ ὅσα κι ἂν λένε; Τώρα ἐδῶ βλέπω τὴ μίαν ἀπὸ τίς ἀντιφάσεις ἐκεῖνες, στίς ὁποῖες ρίχνει τὸν ἄνθρωπον ὁ ἔρωσ· δὲν ξέρω, ἂν, γιὰ τοὺς μυημένους, τὰ πράγματα εἶναι ἀλλιώτικα, μὰ ἐμένα μου φαίνεται πὼς ὁ ἔρωσ τυλίγει τὸν ἄνθρωπο σὲ περίεργες ἀντιφάσεις. Καμμιά ἀνθρώπινη σχέσι δὲν ἰσχυρίζεται πὼς εἶναι τόσο ἰδανική, ὅσον ὁ ἔρωσ· κι ὁμως θάλεγε κανεὶς πὼς δὲν ἔχει καμμίαν ἰδανικότητα. Αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι ἤδη ἀρκετὸς γιὰ νὰ μὲ κάμῃ νὰ φυλάγομαι ἀπὸ τὸν ἔρωτα, γιατί φοβοῦμαι μήπως εἶναι τόσο δυνατὸς ὥστε νὰ μὲ φέρῃ σὲ σημείον νὰ φλυαρῶ γιὰ χαρὲς πού δὲν ἐνοίωσα καὶ γιὰ λύπες πού δὲν ἐδοκίμασα. Τὸ λέω ἀπόψε γιατί μὲ πρόσταξαν νὰ μιλήσω γιὰ ἔρωτα, μ' ὅλη τὴν ἔλλειψί μου πείρας. Τὸ λέω ἀπόψε σ' αὐτὴ τὴ συντροφιά πού μ' ἀρέσει, σάν ἑλληνικὸ συμπόσιο, γιατί ἀλλοῦ δὲ θάστεργα νὰ μιλήσω, μὴ θέλοντας νὰ ταράξω τὴν εὐτυχία κανενός, ἀλλ' ἀρ-

1) Σ. Μ. Αὐτὰ τὰ λόγια φαίνεται πὼς τάλεγε καὶ ἡ Ρετζίνα Ὀλσεν, ἡ ἀρραβωνιαστικιά τοῦ Κίρκεγκωρντ, πού ἐγκατέλειψε.

κούμενος στίς δικές μου σκέψεις. Στὰ μάτια τῶν μυημένων, αὐτὲς οἱ σκέψεις μπορεῖ νὰ φαίνονται ἀνοησίες καὶ ἀούστατες σάν ἱστοὶ ἀράχνης· ἴσως κ' ἡ ἀγνοιά μου νὰ προέρχεται ἀπὸ τὸ ὅτι δὲν ἔμαθα ποτέ κι οὔτε θέλησα νὰ μάθω ἀπὸ κανένα πὼς τὰ καταφέρνουν κι ἀγαποῦνε καὶ ὅτι—πράγμα πού θάταν ζετσιπωσιά—ποτέ δὲν ἐπροκάλεσα γυναῖκα μὲ τὸ βλέμα, μὰ πάντα κατέβαζα τὰ μάτια, ἀπὸ τὸ φόβο μὴν ὑποστῶ μίαν ἐπίδρασι, πρὶν ἐξερευνηθῶ τί πάει νὰ πεῖ αὐτὴ ἡ δύναμι, στὴν ὁποία δὲν μποροῦσα ν' ἀνθέξω.

Ἐδῶ ὁ Κωνσταντῖνος τὸν διέκοψε, λέγοντάς του πὼς, ἀφοῦ ὁμολογοῦσε πὼς δὲν εἶχε ποτέ αἰσθηματικὴ περιπέτεια, δὲν ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα νὰ μιλήσῃ γιὰ τὸν ἔρωτα. Ὁ νέος ἀπάντησε πὼς σὲ κάθε ἄλλη περιπτώσει θὰ ὑπάκουεν εὐχαρίστως στὴν προσταγὴ νὰ σωπάσῃ, γιατί πολλές φορές ἐνοίωσα τὴν πληξί τῶν λόγων, μὰ στὴν περίστασι αὐτὴ ἐννοοῦσε νὰ ὑπερασπίσῃ τὸ δικαίό του. Καί, ἐπρόσθεσε: τὸ νὰ μὴν ἔχη κανεὶς ἐρωτικὴ περιπέτεια δὲν εἶναι ἤδη κι αὐτὸ μὴν περιπέτεια; Ἐπὶ πλέον, αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἀπειρία τοῦ δίνει, εἶπε, τὸ δικαίωμα νὰ μιλήσῃ γιὰ τὸν ἔρωτα, γιατί οἱ σκέψεις πού ἐκφράζει ἀναφέρονται σ' ὄλοκληρο τὸ φύλο του κι ὄχι σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις μονάχα. Τοῦ ἔδωσαν τὴν ἀδεια νὰ συνεχίσῃ κ' ἐξακολούθησε.

Ἀφοῦ μοῦ ἀμφισβητήθηκεν, εἶπε, τὸ δικαίωμα νὰ μιλήω, ἐπικαλοῦμαι τὴν ἀμφοιβήτησιν αὐτὴ γιὰ νὰ γλυτώσω ἀπὸ τοὺς σαρκασμούς σας· γιατί ξέρω ὅτι, ὅπως ἂν δὲν ἔχῃς πῖκα δὲ σ' ἀναγνωρίζουν γιὰ ἀγόρι οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ, εἶσι καὶ τὸ ἀνδρικό φύλο δὲν ἀναγνωρίζει γι' ἀγόρι ὁποῖον δὲν ἔχει πείρα τοῦ ἔρωτος. Ἄν ἔχετε ὄρεξι νὰ κοροϊδέψετε, κάνετε τὴν εὐκολία σας· γιὰ μένα τὸ κυριώτερον εἶναι καὶ μένει ἡ ἰδέα. Τάχα ὁ ἔρωσ ἔχει τὸ προνόμιον ἀνάμεσα σ' ὅλα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου νὰ μιλοῦν γι' αὐτὸν μετὰ κι ὄχι πρὶν τὸν δοκιμάσουν; Ἄν εἶν' εἶσι, τί θὰ συνέβαινε μὲ μένα, ἂν ἀγαποῦσα καὶ ἀργότερα μουρχότανε ἡ σκέψι ὅτι θάταν πολὺ ἀργά πιά; Νὰ γιατί προτιμῶ νὰ σκέπτομαι προκαταβολικῶς γιὰ τὸν ἔρωτα. Βέβαια, οἱ ἐρωτευμένοι λένε κι αὐτοὶ πὼς τὸ σκέφθηκαν ἀπὸ πρὶν, μὰ δὲν ἐννοῶ εἶσι τὴ σκέψι. Ἀναχωροῦν ἀπὸ τὴν ὑπόθεσι ὅτι εἶναι οὐσιώδες γιὰ τὸν ἄνθρωπο ὁ ἔρωσ· ἀλλ' αὐτὸ δὲ θὰ πῆ: σκέπτομαι πάνω στὸν ἔρωτα. Θὰ πῆ: φαντάζομαι τὸν ἔρωτα, περιμένοντας νὰ ἐρωτευθῶ.

(Ἄκολουθεῖ)